

БАБАЛАР
СӨЗІ

БАТЫРЛАР
ЖЫРЫ

35

«МӘДЕНИ МҰРА»
МЕМЛЕКЕТТІК БАҒДАРЛАМАСЫНЫҢ
КІТАП СЕРИЯЛАРЫ
КАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ТҰҢҒЫШ ПРЕЗИДЕНТІ
НҰРСҰЛТАН НАЗАРБАЕВТЫҢ
БАСТАМАСЫ БОЙЫНША ШЫҒАРЫЛДЫ

АСТАНА
2006

«МӘДЕНИ МҰРА»
МЕМЛЕКЕТТІК БАҒДАРЛАМАСЫНЫҢ
КІТАП СЕРИЯЛАРЫ
БАС РЕДАКЦИЯСЫНЫҢ АЛҚАСЫ

Тасмағамбетов И.Н., *бас редактор*
Тәжин М.М., *бас редактордың орынбасары*
Тәуекел С.Т., *жауапты хатшы*
Әбділдин Ж.М.
Әуезов М.М.
Байпақов К.М.
Зиманов С.З.
Кәлетаев Д.А.
Кекілбаев Ә.
Кенжеғозин М.Б.
Қасқабасов С.А.
Қойгелдиев М.Қ.
Қосыбаев Е.М.
Құл-Мұхаммед М.А.
Мағауин М.М.
Мәмбеев С.А.
Нұрпейісов Ә.К.
Нысанбаев Ә.Н.
Рахмадиев Е.Р.
Сұлтанов Қ.С.
Сүлейменов О.О.
Хұсайынов К.Ш.

БАБАЛАР СӨЗІ

ЖҮЗ ТОМДЫК

Батырлар жыры

ББК 82.3 (5 Қаз)

Б12

**«Мәдени мұра» Мемлекеттік бағдарламасының
Фольклортану, әдебиеттану және өнертану секциясының мүшелері:**

Қасқабасов С. (*төраға*), Қорабай С. (*төрағаның орынбасары*),
Жұмасейітова Г. (*жауапты хатшы*), Әзібаева Б., Күзембаева С.,
Қирабаев С., Мамыраев Б., Қосан С.

Томды басуға М.О.Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институтының
Ғылыми кеңесі ұсынған

Томның редакция алқасы:

Қосан С. (*жауапты редактор*), Қасқабасов С., Алпысбаева Қ.,
Қорабай С.

Томның ғылыми түсініктемелерін жазып, баспаға дайындағандар:

Филология ғылымдарының кандидаттары: Алпысбаева Қ.
(*жауапты шығарушы*), Қосан С., Тастанов Қ.

**Б12 Бабалар сөзі: Жүз томдық. — Астана: «Фолиант», 2006.
Т. 35: Батырлар жыры. — 2006. — 392 бет.**

ISBN 9965-35-217-8

«Бабалар сөзі» сериясының 35-томына «Қобыланды батыр» жырының Марабай (Ә. Диваев нұсқасы), Көшелек, Құлзақ, Сүйіншәлі сынды ақын-жыршылардың репертуарына енген көлемді бес нұсқасы ұсынылды.

Б $\frac{4702250205}{00(05) - 07}$

ББК 82.3 (5 Қаз)

ISBN 9965-35-217-8 (т. 35)

© Әдебиет және өнер институты, 2006

ISBN 9965-619-60-3

© «Фолиант» баспасы, көркемдеу, 2006

ҚҰРАСТЫРУШЫЛАРДАН

М.О.Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институты Мемлекеттік «Мәдени мұра» бағдарламасы аясында жарияланып жатқан «Бабалар сөзі» сериясының жүз томдық ғылыми басылымын әзірлеп, жарыққа шығаруды одан әрі жалғастырады.

Серияның бұған дейін жарияланған отыз төрт томы ұлттық фольклорымыздың аса бір көркем де көлемді саласы болып саналатын эпостық шығармаларға арналды. Дәлірек айтқанда, бүгінге дейін хикаялық дастандардың он үш томы, діни дастандардың жеті томы, ғашықтық дастандардың сегіз томы, тарихи жырлардың үш томы, батырлар жырының екі томы сондай-ақ шежірелік дастандардың бір томы әзірленіп, баспа бетін көрді. Бұл басылымдардың он томы Қытайдағы қазақ фольклорына арналғаны мәлім. Қазақ халқының қымбат қазынасы — фольклор жинақтарының жоғары деңгейде безендірілген жаңа басылымын оқырман қауым үлкен қуанышпен қарсы алды. Алла қаласа, қазақ эпосының көркем үлгілерін жариялау осымен шектелмейді.

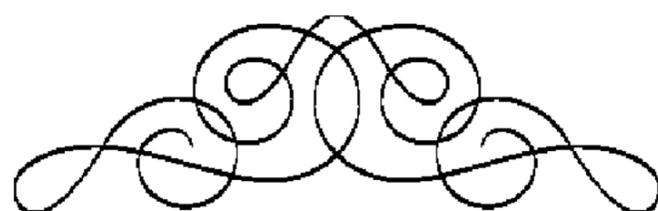
Оқырман назарына ұсынылып отырған аталмыш серияның 35-томы батырлар жырына арналды. Бұл томға «Қобыланды батыр» мен оның ұрпақтарының батырлық, ерлікке толы ғұмырын баяндайтын бес жыр нұсқасы енді.

«Қобыланды» жырының отызға жуық нұсқалары бар. Оларды ғылыми тұрғыдан жүйелеп, төрт томға жинақтау жоспарланды. Алғашқы томға енген Марабай нұсқасынан өзге жыр мәтіндері, яғни Көшелек Еламанұлы, Құлзақ Амангелдіұлы, Сүйіншәлі Жаңбыршыұлы варианттары бұрын-соңды жарияланбаған. Мәселен, бұл томға орынборлық жыршы Сүйіншәліден жазып алынған (1957ж) Қобыланды батыр және оның ұрпақтары туралы екі жыр мәтіні еніп отыр.

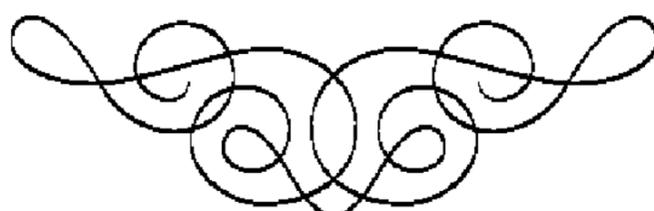
Сондай-ақ «Қобыланды» жырының Кеңес кезеңінде баспа бетін көрген варианттарына сол кездің саяси-қоғамдық талаптарына орай мәтіндік өңдеу, редакция жүргізілгені жасырын емес. Бұған қоса ілкі жинақтарда түсіп қалған, яки қолжазбадан қате оқылған жыр жолдары мен жекелеген сөздер түпнұсқа бойынша түзетіліп, мәтіндер бастапқы қалыпқа келтірілді.

«Бабалар сөзі» сериясының негізгі ұстанымдарына сәйкес, отыз бесінші том ғылыми қосымшалармен толықтырылды. Ғылыми қосымшаларға томға енген мәтіндерге жазылған түсініктемелер, сөздік, жер-су атаулары, мәтіндерде кездесетін тарихи тұлғалар мен діни есімдерге арналған түсініктер, эпостың жинаушылары мен оның жырлаушылары туралы деректер, пайдаланылған әдебиеттер тізімі, орыс және ағылшын тілдерінде жазылған түйін кірді.

Томның көлемі — 24.5 б.т.

M Θ T I H Δ E P

Қобыланды батыр

(Ә. Диваев нұсқасы)

Қият рулық Қараманның жауға аттанып бара жатып,
құрдасы қара қыпшақ Қобыланды батырға айтқаны:

- Қараман айтты: — Құрдасжан,
Мен — Сейілдің ұлы Қараман
Қазанға кетіп барамын,
Жүрмейсің бе, құрдасжан,
Көп қолқалық қыламын
Замандасым, мұңдасым,
Заманы бірге сырласым.
Жасы бірге құрдасым,
Қазан деген шәріге
- 10 Сапар тартып, жол шектім,
Жүрмейсің бе, жолбарысым?
Жасыңнан артық талайың,
Қобыланды сынды батыр ең
Жұлдызы туған жоғары,
Жүрмейсің бе, құрдасым?
Дұға тиген ер едің,
Кезіне келген дұшпанның
Білемін, Қобылан, оңбасын.
Қазандағы кәпірге
- 20 Сапар қылып жол шектім,
Жүрмейсің бе, жолбарысым?!
Қобыланды сонда сөйледі:
— Бағымды бастан алмасын,
Алды-артымнан шалмасын,
Ақыреттік жолдасым —
Ителгі құстай іледі,

- Сүйкімді назбен күледі.
Менің барар-бармасым
Хабар салып алайын,
30 Үйдегі Құртқам біледі.
Мұны естіп Естеміс,
Сұрағалы Құртқадан
Сол арада жөнелді.
Құртқадан хабар алмаққа
Қобыландының жанынан
Естемес шықты ел жата.
Базарда бар ақ мата,
Бұл сөзімде жоқ қата.
Ойнақтайды жас бота,
40 Тоқтарбайдың қасында
Құртқа тіккен отауға,
Қыз Құртқаның жанынан
Естеміс тыстан сөз қата,
Күн шыққан соң, таң ата.
Естемес келіп сөйлейді:
— Үйдемісің, қыз Құртқа,
[Түздемісің, қыз Құртқа]
Әйел болдың амал жоқ,
Егерде еркек болғанда,
Болар ең тұтқа бір жұртқа.
50 Мінген аты қызыл-ды,
Іс тағдырға сызылды.
Жолда жатқан дұшпанға
Арыстанның көңілі бұзылды.
Мінбекке керек қазанат,
Белге керек шар болат.
Денеге керек жалаң қат,
Жан — Жаббарға аманат.
Жалғыз емес Қобылекем,
Қияттан шықты қолқанат.
60 Батырың мініп шабуға,
Асыл туған қыз Құртқа,
Жазымен баққан бурыл ат
Жарамай ма, жарай ма?
Құртқаның сонда шыққаны:

- Қылаң етіп, қылт етіп,
Сылаң етіп, сылт етіп,
Саулы інгендей ыңқылдап,
Күшігендей сыңқылдап,
Сөйлеген сөзі сымпылдап.
- 70 Алтын иек ақ Құртқа
Көтеріп жаулық сөйлейді,
Естеміс құлға былқылдап:
— Дүниеде көп адамзат,
Бенде тоймас інкәрға
Екі тоқты, бір саулық
Берер едім қырқарға.
Жұмсады ма сізді
Үйдегі бұрыл тұлпарға?
Дұғай сәлем дегейсін
- 80 Тұлпарыңа жұмсаған
Жұрт иесі сұңқарға.
Жана да сәлем дегейсін
Құрбы менен құрдасқа —
Заманы бірге сырласқа,
Жылы бірге жолдасқа,
Жасы бірге мұңдасқа.
Мінем көшке көк қасқа,
Саламын қамшы жамбасқа.
Бірі қастық қылмайды
- 90 Жанына ерген жолдасқа.
Мереке менен той басқа,
Ешкі менен қой басқа.
Шайтан менен жын басқа,
Бәйбіше менен күң басқа.
Туған ұл мен құл басқа,
Жұмсады ма сіздерді
Біздей нашар жолдасқа?!
Жолдасына жұмсаған
Көп құлдық бас дегейсін,
- 100 Қараспан тауын жайлаған
Жұрт иесі жолбарысқа.
Әуелі Құдай алмасын,
Алды-артымнан шалмасын.

- Тілімді алса, сұлтаным,
Бұл сапарға бармасын,
Бұл олжадан алмасын.
Көп жылайды дегейсің
Үйдегі нашар жолдасың.
Асқар тауда белдік бар,
110 Жасағанда кеңдік бар,
Азда қанша теңдік бар,
Құрдаста қанша елдік бар,
Тілімді алып, бармасын.
Сұлтаныма сәлем де,
Біз байлаған Бурылда
Қырық үш күндік кемдік бар.
Мұны естіп Естеміс,
Қобыландыға келеді.
«Құртқа солай айтад» деп,
120 Естеміс барды Қобыланға.
Қобыланды келді құрдасқа,
Жүремін деген жолдасқа.
Сонда Қобылан сөйледі:
— Көлден ұшқан қалбаймын,
Жаманның тілін алмаймын.
Хақ бұйырған сапардан,
Арыстаным, қалмаймын.
Асыл достым, сөкпесең,
Бұл сапарға бармаймын,
130 Бұл олжадан алмаймын.
Асқар таулы бел деген,
Ақ бармақпен жемдеген,
Ауырса жеммен емдеген,
Өзінен басқа көрмеген,
Өзінен басқа білмеген.
Бағып тұрған баласы,
Күтіп тұрған анасы —
Өзі әйелдің данасы
Тұлпар туған Бурылдың
140 Қырық үш күні кем деген.
Қараман сонда сөйледі:
— Бұл барғаннан барсақ біз,

Ер Қазанды өлтіріп,
Қаласын бұзып алсақ біз.
Еркек болып не етеміз,
Әр сапарға шығарда
Қатынға ақыл салсақ біз.
Есіктің алды ебене,
Ерлер киер кебене.
150 Наздар киер кебе ме,
Кеткен кісі келе ме,
Алған Тәңірім бере ме?!
Әр тарапқа шығарда
Қатынға ақыл салған соң,
Асыл туған Қобыланды,
Қатынның тілін алған соң,
Неше батыр болса да,
Басында билік жоқ адам,
Асыл туған Қобыланды,
160 Ол қатын емей немене?

Әлқисса, сонда құрдасы Қараманның аузынан мынадай сөз шыққаннан кейін, Қобыланды батыр қатыны Құртқаға ашуланып, басын кесіп келуге атына мініп, жөнелген жері.

Сонда Қобыланды батырдың
Тері тамып иектен,
Үш ай тоқсан болғанда,
Құтылар қошқар күйектен.
Ордалы құлан орғыттым
Миялы қия үйектен.
Неше батыр болса да,
Қараман айтқан бұл сөзі
Өтіп кетті сүйектен.
170 Тобыршақ атқа зор салды,
Қамшы басты сауырға.
Екпіні ұқсап дауылға,
Тобығы меңді тор атпен
Қобыланды шапты ауылға.
Қатуланып, қаттанып,
Буырқанып, бұрсанып,

- Мұздай темір құрсанып,
Қабағынан қар жауып,
Кірпігінен мұз тамып,
180 Ар жақ пенен бер жаққа
Найзасын ұстап бармаққа.
Аттанбаққа қалмаққа,
Құдай жолын алмаққа.
Еш кінәсі жоқ еді,
Сөзге сынық қылды деп,
Егер шықса алдынан,
Батыр кейіп келеді
Бұлаңдаған Құртқаның
Басын кесіп алмаққа.
- 190 Дарбазалы есікті,
Пайғамбардай несіпті
Үйде отырған қыз Құртқа
Дүбірін аттың есітті.
«Ағыны қатты кім болсын,
Сұлтаным дағы» десіпті.
Түрегеліп бұлаңдап,
Қарады да қамықты.
Құстың жүні мамық-ты,
Арпа-бидай қабық-ты.
- 200 Көтере алмас кедейлер
Жылында бір қой салықты.
Тастай беріп қыз Құртқа
Және ашады жабықты.
Жабықтан көзін салыпты,
Қараса ерді таныпты.
Түсі суық көрінді,
Ерге болған секілді
Бір сөзбенен жазықты.
Құртқадайын сұлуың
- 210 Өксіп жылап қамықты.
Енді Құртқа сасады,
Бетінен қаны қашады,
Оң етегін басады.
Сасқаны емей немене,
Аш күзендей бүгілді.

- Шыдай алмай қорыққаннан,
Есік пенен төріне
Неше қайта жүгірді.
Сасып жүріп, жөн тауып,
220 Ақылменен ой тауып,
Түтікпенен су ішкен,
Түндікпенен күн көрген,
Төрде тұрған Бурылдың
Басын шешіп алады.
Тайбурыл атты жетектеп,
Қобыландыдай бөрінің
Бұлаңдаған қыз Құртқа
Алдынан кетіп барады.
Бурыл емес, көк дөнен
230 Туғаннан жеміс, жеді өлең.
Туғалы торды көрмеген
Түнектен шыққан Тайбурыл
Ай далаға шыққан соң,
Түлкідей көзі жайнады,
Қазандай болып қайнады,
Көлденең жатқан көк тасты
Сулығы деп шайнады.
Он екі құлаш арқанмен
Атылып Бурыл ойнады.
240 Қыз Құртқаны көтеріп,
Бурыл көкке екі ұшты.
Салмағыменен қыз Құртқа
Алып жерге бұл түсті.
Анасы әйел демесең,
Сол Құртқадан кім күшті?!
Қамығып Құртқа сөйлейді:
— Асқар таудың белдігі,
Аздың бар ма теңдігі.
Құрдастың жоқ-ты елдігі,
250 Жалғыздарға жар болған
Алланың көп-дүр кеңдігі.
Үш ұшар ең аспанға,
Бір ұшуың кем болды.
Мен қайтейін, Тайбурыл,

- Қырық үш күннің кемдігі.
Кентті жерді жайласа,
Үзілмейді базары.
Қайда қалмас жігіттер,
Өлген сордың мазары.
- 260 Қобыландыдай бөрінің
Тайбурылды көрген соң,
Құртқадан қайтып қаһары,
Бурылға түсті назары.
Қобыланды сонда сөйледі:
— Көлден ұшқан қаздаймын,
Қаз жайлайтын саздаймын.
Наурыздан соңғы жаздаймын,
Ақылы жоқ мен байғұс
Бүйтіп жүрген Құртқаны
- 270 Шауып тастай жаздаймын.
Сарайда, сарай, сарай бар,
Сарайға қолын жеткізген
Қос өркешті қызыл нар.
Әр бәндеге ылайық
Өзіне Тәңірім қосқан жар.
Малы кемнің зары бар,
Әр адамның өзінің
Ылайықты жары бар.
Атымды бағып баптауға,
- 280 Текшедегі найзамды
Қарағайға саптауға,
Құртқадайын майысар
Жар тапқанымша талай бар.
Сонда Құртқа жабықты,
Құс төсекті мамық-ты,
Арпа-бидай қабық-ты.
Батыр Қобылан келгенде,
Наз етсе де, қорықса да,
Құртқадайын сұлуың
- 290 Өксіп жылап қамықты.
Сонда Қобылан сөйледі:
— Қызыл тілім шешен-ді,
Қатардан басым көсем-ді.

- Артықша туған қыз Құртқа,
Атасы әйел демесе,
Басқа әйел болғанда,
Қауіпсіз болып тұрғанда,
Кеудеден басың кетеді.
Ердің құнын өз басың
- 300 Жүктесең де, Құртқажан,
Неге мұнша қамықтың?
Алдыңдағы мендей бір
Арыстаның есенде?!
Құстың жүні мамық-ты,
Арпа-бидай қабық-ты.
Асыл туған қыз Құртқа,
Мені көріп қамықпа.
Қараңғы түнек ішінен
Шығарамын жарыққа.
- 310 Осы кеткен сапардан
Есен барып, сау келсем,
Әйел де болсаң басыңды
Хан қылармын халыққа.
Сонда Құртқа сөйлейді:
— Айдын көлден қу аттым,
Дертке дәрі өтіне.
Жазғы балық ойнайды
Айдын көлдің шетіне.
Кисең киім жарасар
- 320 Ақ қағаздай етіңе.
Талап етіп, ойға алсаң,
Жеткізсін Тәңірі ниетіңе.
Сіздер сұңқар, біз қарға,
Сіз алыстан келгенде,
Ажырайып қарауға
Қарамаймын бетіңе.
Қобыланды сонда сөйлейді:
— Жылқы ішінде аламын
Қылшаң жүнді қарамын.
- 330 Алды-артымда ешкім жоқ,
Жеке туған дарамын.
Тоқтарбай мен Аналық

- Дүние кезіп малынан,
Тірі безіп жанынан,
Тілеп алған баламын.
Өкпелеме, Құртқажан,
Ұзақ жолға жүрмеуші ем,
Жатпады деп бір күнше.
Кемпір-шалдың қойнына
340 Жатайын деп барамын.
Қамшы салды Қобыланды
Тобығы меңді жорғаға.
Дөңгеленіп жөнелді
Тоқтарбай тіккен ордаға.
«Көше біткен шекер деп,
Бүршігі жоқ тікен» деп,
Үйде отырған кемпір-шал
«Қобыланды қозым екен» деп,
Жүгіре шықты далаға,
350 Көзі түсті балаға.
Бірден жылап екеуі,
Баладан болды садаға.
Бірден келіп екеуі
Шылауына шырмалды.
Шылбырына оралды,
Оң тізгінін қолға алды.
Қобыландыны жетелеп,
Әкеліп үйге түсірді.
Өлгенде көрген жалғызға
360 Шәрбаттың суын ішірді.
Жалғызға жаны айланып,
Екеуі де толғанып,
Кезек-кезек қолға алып,
Қобыландыны күн батпай,
Алып жатты кемпір-шал.
Жатқызды көрпе-төсекке,
Кезек-кезек сөз қатты.
Үндемей Қобылан тек жатты —
Тілеп алған жалғыз ұл
370 Кемпір-шалға тым тәтті.
— Өзіме қара, қозым, — деп,

- От жақтан кемпір бұл тартты.
 — Маған келші, қалқам, — деп,
 Ірге жақтан шал тартты.
 Ол уақытта бәнде жоқ
 Қобыландай сымбатты.
 Екеуінің ортасында
 Алма кезек домалап,
 Шал-кемпірдің қойнында
 380 Артық туған Қобыланды
 Кірпік қақпай таң атты.
 Таң сарғайып атқанда,
 Таң шолпаны батқанда
 Шал-кемпірдің қойнында
 Арда Қобылан жатқанда,
 Тайбурыл атқа ер салып,
 Аз ғана азық, жем салып,
 Бәйгеден келген көк дөнен
 Түнімен ұйқы көрмеген,
 390 Ұйқы көрмей ақ үйдің
 Алдынан сонда өткізді
 Құртқа сұлу көлденең.

Құртқа сұлу Қобыланды батырдың атын есік алдында көлденең ұстап тұрып: — Жолдасыңыз жолға шықсын деп жатыр, — деді. Қобыландыны тоқсандағы атасы Тоқтарбай, алпыстағы анасы Аналық, қарындасы Қарлығаш және жар қосағы қыз Құртқа аттандырып, көздері қимай, еріп кетудің де, қалудың да жөнін таба алмай артынан шулап ілесе берді.

- Қобыланды сынды батырың
 Тайбурыл атты мінеді,
 Ақ сауытын киеді.
 Қараспан тауды бөктерлеп,
 Көп қосынның соңынан
 Батыр Қобылан жөнеді.
 Тоқсандағы Тоқтарбай,
 400 Алпыстағы Аналық,
 Қарындасы Қарлығаш,
 Жар қосағы қыз Құртқа —

- Төртеуі қалмай соңынан,
«Кесіп кет» деп қолыңнан,
Қобыландының ізінен
Бұлар да еріп келеді.
Түстік жерге келгенде,
Сол уақытта сөйлейді
Қарындасы Қарлығаш:
- 410 — Халық ұйғарса, бармасын,
Көңілің сүйсе, қалмасын
Жұрт ойлаған талапқа.
Сыбанып білек бір алдық
Балдағы алтын болатқа.
Ақсұңқар сеніп ұшады
Құйрығы менен қанатқа.
Жалғыз ағам, жан көкем
Сапарланды талапқа.
- 420 Сайға біткен қоқтымын,
Бөрік ішінде шоқтымын.
Осы кеткен сапардан
Жан көкем есен келгенше,
Елі-жұртын көргенше,
Айтып кеткен Құдайға
Қоңыр шұнақ тоқтымын.
Мен ұқсаймын айалға,
Нешік айла болады
Көзінің жасын қоярға?!
Көкежан, өзің келгенше,
- 430 Елі-жұртың көргенше,
Артыңда қалған мен нашар
Етіңіз енді ниязға.
Көк есекке тас артып,
Аумасын деп баса арттық.
Жан көкем есен келгенше,
Елі-жұртын көргенше
Артыңда қалған мен нашар
Болайын сізге тасадтық.
Басымда бар-ды алтын шоқ,
- 440 Жан көкем барда көңілім тоқ.
Көкежан, сені көрмесем,

- Басымнан кетер дүние боқ.
Сізге деген Құдайдың
Маған тисін ажал оқ.
Ақ маңдайда тұлымым,
Бірге туған құлыным.
Керекке біткен тірегім,
Бірге туған бауырым.
Қос қанатым құйрығым,
450 Сізге деген Құдайдың
Қабыл еттім бұйрығын.
Қозыдай Қобылан егіздім,
Қобыланды менің бастасым,
Бірге туып, бірге өскен,
Кіндігімді бір кескен
Қарғаның жүні — қаттасым,
Үйректің жүні — оттасым,
Бірге туған теңдесім,
Қысылған жерде түптесім,
460 Желі толған түйең нар,
Оны кімге тапсырдың?!
Тоғай толы жылқың бар,
Мұны кімге тапсырдың?!
Тоқсанда атаң Тоқтарбай,
Жан көке, кімге тапсырдың?!
Алпыста анаң Аналық
Ал, көке, кімге тапсырдың?!
Өзіңмен бірге туысқан,
Бірге туып, бірге өскен,
470 Кіндігімді бір кескен,
«Көкежан» деп жылаған
Мен сорды кімге тапсырдың?!
Бұл дүниеде мұңдасың,
Төсекте жатқан сырласың.
Ақыреттік жолдасың
Жұбайың қыз Құртқаны —
Құдай қосқан жолдасың
Мұны кімге тапсырдың?!
Қобыланды сонда торықты,
480 Ақ найзаға сүйеніп,

Өксіп жылап қамықты.
Сонда Қобылан сөйлейді:
— Қаз айналып қонады
Ұя салған жеріне.
Әркім ойнап күледі
Өз қатары теңіне.
Көзден аққан қанды жас —
Қаны, жасы аралас.
Қарлығашқа көрсетпей,
490 Қобыланды сұртті жеңіне.
Жана Қобылан сөйледі:
— Тауда болар тарғыл тас,
Тарықса шығар көзден жас.
Тар қолтықтан оқ тисе,
Шығады сүйеп қарындас.
Қарындасың болмаса,
Жауда қалар жалғыз бас.
Арқанды жапқан қолаң шаш,
Шырағым, сөзге құлақ ас,
500 Мен кешігіп келмесем,
Сіздер де бол тілеулес.
Қараспан тауын жайлаған
Қалың қыпшақ — қарындас.
Қарлыжан, мен айналсам,
Ағызба, қалқам, көзден жас.
Жас шығарма көзіңнен,
Сай сүйегім сырқырар,
Жан көке деген сөзіңнен.
Атадан тақ баламын,
510 Жауға кетіп барамын.
Жасым үлкен ағамын,
Әлдеқандай боламын.
Армансыз болып кетейін,
Әйел де болсаң, бір тудың
Нашар деп сені не етейін.
Қарлығаш, бұршы мойныңды,
Бетіңнен сүйіп кетейін.
Қарындасым Қарлыжан,
Желі толған түйенді

- 520 Сары суға тапсырдым.
Тоғай толған жылқыңды
Жасанған жауға тапсырдым.
Қора толған қойыңды
Аш бөріге тапсырдым.
Азу тісі балғадай
Жас бөріге тапсырдым.
Тоқсанда атаң Тоқтарбай
Құдіретіне тапсырдым.
Алпыста анаң Аналық
- 530 Бибі Бәтимаға тапсырдым.
Қарындасым Қарлығаш
Қарашаш ханымға тапсырдым.
Жар қосағым қыз Құртқа
Палуан қызға тапсырдым!
Сендер төртеу, мен жалғыз,
Орман ағаш ортаңда.
Құдіреттей жас бота —
Мен сорды кімге тапсырдың?
Қарлығаш сонда сөйлейді:
- 540 — Мал сатамын базардың
Бояғы мен бөзіне.
Салса жылқы тоқтайды
Арқаның бөрі көзіне.
Құлақ сал, көке, сөзіме,
Осы кеткен сапардан
Жан көкем есен келгенше,
Елі-жұртын көргенше,
Он сегіз мың ғаламның,
Патшасы, тапсырдым
- 550 Мен көкемді өзіңе!
Көп кәпірдің қияуы
Жапанда қонды қыбайға.
Жан көкем есен келгенше,
Елі-жұртын көргенше,
Қобыланымды тапсырдым
Бір жаратқан Құдайға!
Қарлығаш және сөйледі:
— Басымнан дүние өткендей